

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

วารสารเป็นวัสดุที่สำคัญในการวิจัยและให้ความรู้ เป็นสิ่งพิมพ์ที่มีความสำคัญต่อห้องสมุดเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งห้องสมุดเฉพาะ และห้องสมุดมหาวิทยาลัย ในฐานะที่เป็นสิ่งพิมพ์ที่เสนอความเคลื่อนไหวและพัฒนาการของวิทยาการสาขาต่าง ๆ ที่ทันต่อเหตุการณ์อยู่เสมอ วารสารจึงเป็นสิ่งเรียกร้องความสนใจจากผู้ใช้ห้องสมุด และทำให้ผู้ใช้ห้องสมุดรู้สึกว่ ห้องสมุดมีอะไรใหม่อยู่เสมอด้วย

จากการสำรวจของ พอล อี เวเซนยี (Paul E. Vesenyi)¹ หัวหน้าแผนกวารสารของ Hunter College Library ที่กรุงนิวยอร์ก เมื่อปี 1966 พบว่านักศึกษาหันมาอ่านวารสารกันมากขึ้น เนื่องจากต้องการหาวัสดุประกอบรายงาน ซึ่งจะต้องค้นคว้าหาสิ่งพิมพ์ที่ทันต่อความเคลื่อนไหว สั้นแต่ชัดเจนตรงกับความต้องการ เช่น อ่านบทวิจารณ์หนังสือที่มีลงในวารสาร เพื่อให้ทราบว่า หนังสือเล่มนั้นมีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องอะไร เมื่อตรงกับความต้องการจึงจะไปอ่านหนังสือนั้น เป็นการช่วยประหยัดเวลาได้ทางหนึ่ง นอกจากนี้ เขายังต้องการอ่านเรื่องราวใหม่สุดในหัวข้อต่าง ๆ ที่ย่อยและวิเคราะห์ไว้แล้วในวารสาร ต้องการเรื่องราวจากวารสารไปประกอบรายงานวิจัย ต้องการอ่านเพื่อเสริมความรู้นอกหลักสูตร เช่นอ่านเพื่อต้องการความจรรโลงใจ เป็นต้น นอกจากนี้ นักศึกษาจำนวนหนึ่งยังให้ทรรศนะว่า เขาเบื่อหน่ายต่อการใช้บัตรรายการค้นหาหนังสือ จึงมาอ่านวารสารกันมากขึ้น

จะเห็นได้ว่า การที่นักศึกษาสนใจอ่านวารสารกันมาก ก็ด้วยเหตุผลหลายประการดังกล่าวแล้ว เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบคุณค่าระหว่างวารสารกับหนังสือ ก็จะพบว่าวารสาร

¹ Paul E. Vesenyi, "Yes, We have Periodicals," R. Q. 6,

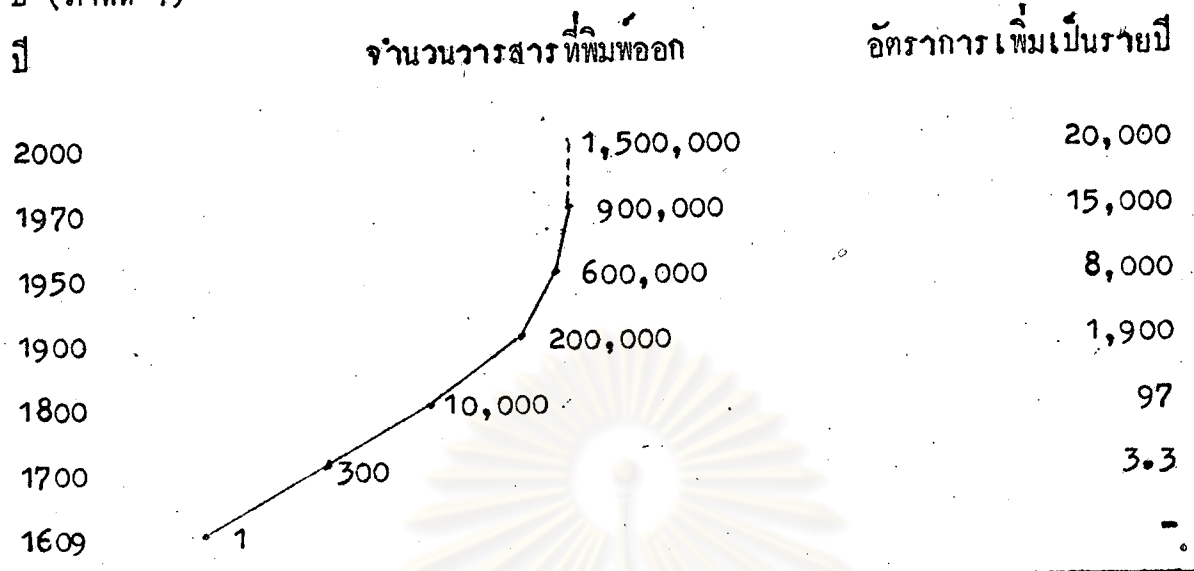
แตกต่างจากหนังสือ กล่าวคือวารสารเสนอเรื่องได้หลายรสนหลายแบบในเล่มเดียวกัน มีหลายบทความ และเขียนโดยผู้แต่งหลายคน จึงมีหลายความคิดเห็น เป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจของคนในปัจจุบัน เกี่ยวกับเหตุการณ์และวิทยาการใหม่ ๆ เป็นบทความสั้น ๆ ที่สามารถอ่านได้จบโดยไม่ต้องใช้เวลาามาก และให้ประโยชน์อย่างกว้างขวางแก่ผู้ใช้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คำนการค้นคว้าใหม่ ๆ ซึ่งจะปรากฏเป็นครั้งแรกในวารสาร ซึ่งไม่อาจหาได้ในหนังสือเล่ม ถึงแม้ว่า จะมีการตีพิมพ์บทความในหนังสือภายหลัง ก็ยังไม่ละเอียดเท่า กับต้นฉบับเดิมที่เคยลงในวารสาร นอกจากนี้ วารสารยังมีลักษณะรูปเล่มและหน้าปกสะดุดตา สามารถเรียกร้องความสนใจจากผู้อ่านได้มากกว่า และช่วยดึงดูดผู้อ่านให้มาใช้บริการของห้องสมุด²

ถึงแม้ว่าจะมีบางคนเห็นว่า ไม่มีวารสารใดจะแทนที่หนังสือที่เป็นมาตรฐานได้ แต่ก็ยังยอมรับในประโยชน์ของวารสารว่า วารสารให้คุณค่าทางวรรณกรรม การศึกษา เทคนิค หรือวิชาเฉพาะ เหมาะสำหรับทั้งบุคคลที่มีความรู้สูง ลงมาจนถึงบุคคลทั่วไป³

ในปัจจุบันมีการผลิตวารสารเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จากสถิติพบว่า มีการพิมพ์วารสารมากกว่า 900,000 ชื่อ นับตั้งแต่หนังสือพิมพ์ที่เกิดจากการพิมพ์ออกเป็นฉบับแรกในปี 1609 ในปี 1957 ห้องสมุดรัฐสภาอเมริกันก็ได้มีการคำนวณจำนวนวารสารออกมาจากรายชื่อวารสารที่สำคัญ พบว่ามีวารสารถึง 434,000 ชื่อที่มีการควบคุมทางบรรณานุกรม จากจำนวนวารสารทั้งหมด 630,000 ชื่อ นอกจากนี้หลักฐานจาก New Serial Titles บอกไว้ว่ามีวารสารที่พิมพ์ออกใหม่ปีละประมาณ 13,125 ชื่อ ในปี 1950-1970 มีเพิ่มเป็นรายเฉลี่ยปีละ 15,000 ชื่อ และในช่วงหลังของศตวรรษที่ 20 มีเพิ่มขึ้นเป็น 20,000 ชื่อต่อ

²Marion E. Hawes and Dorothy Sinclair, ed., Book Selection Policies (2d ed. rev.; Enoch Pratt Free Library, 1961), p. 26.

³Helen E. Haines, Living with Books: the Art to Book Selection (New York: Columbia University Press, 1935), p. 9.

ปี (ภาพที่ 1)⁴

ภาพที่ 1 การผลิตวารสารของโลกในปี ค.ศ. 1609-2000

จากสถิติการผลิตวารสารและคุณค่าของวารสารตามที่ได้อธิบายมาแล้ว พอจะสรุปได้ว่าวารสารเป็นสิ่งที่มีค่าอย่างยิ่ง จัดได้ว่าเป็นกระดูกสันหลังของห้องสมุดมหาวิทยาลัย และห้องสมุดวิจัย⁵ ดังนั้น เพื่อให้ผู้อ่านเข้าถึงวารสารได้มากที่สุดและสามารถไขประโยชน์จากวารสารได้ผลสมบูรณ์ที่สุด ห้องสมุดมหาวิทยาลัยจึงจำเป็นต้องมีการบริหารงานด้านวารสารที่เป็นแบบแผนและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีบริการด้านวารสารอย่างกว้างขวางในห้องสมุดของตน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้มี ความมุ่งหมาย เพื่อศึกษาวิธีการบริหารงานและบริการเกี่ยวกับวารสารของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทย ในด้านการจัดหา การเลือก และการจัดเก็บวารสาร รวมทั้งการให้บริการด้านวารสาร เช่น บริการยืม ครรชันวารสาร สารส่งเข้า ฯลฯ สรุปปัญหาและคิดหาวิธีแก้ไขเป็นข้อเสนอแนะต่อไป

¹ Andrew D. Osborn, Serial Publications; Their Place and Treatment in Libraries (2d ed. rev.; Chicago: American Library Association, 1973), pp. 20-21.

² David Grenfell, Periodicals and Serials (2d ed.; London: Aslib, 1965), p. xi.

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้มีขอบเขตการบริหารงานและบริการเฉพาะค่านวารสารเท่านั้น ซึ่งหมายถึงสิ่งพิมพ์ที่ออกเป็นระยะเวลาในช่วงสม่ำเสมอ หรือไม่สม่ำเสมอติดต่อกันไป ทั้งด้านวิชาการและเบ็ดเตล็ด ไม่รวมถึงหนังสือและหนังสือพิมพ์ เป็นการสำรวจการบริหารงานและบริการค่านวารสารจากห้องสมุดมหาวิทยาลัยทั่วประเทศ รวมทั้งห้องสมุดกลางและห้องสมุดคณะ รวม 73 แห่ง

วิธีดำเนินการค้นคว้าและวิจัย

1. ค้นคว้าจากหนังสือ และวารสารที่กล่าวถึงการบริหารงานมหาวิทยาลัยที่เกี่ยวข้องกับวารสาร
2. สำรวจการบริหารงาน และบริการค่านวารสารในห้องสมุดมหาวิทยาลัย โดยการส่งแบบสอบถาม
3. สัมภาษณ์บรรณารักษ์ที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับวารสาร เพื่อทราบข้อเท็จจริงจากแบบสอบถาม และที่อาจมีความคิดเห็นนอกเหนือจากแบบสอบถาม
4. สรุป และให้ข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงแก้ไขวิธีการบริหารงานและบริการค่านวารสารในห้องสมุดของไทย

วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ใช้วิธีการทางสถิติเบื้องต้น สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด ดังต่อไปนี้

1. ร้อยละ (Percentage)
2. ข้อมูลที่เป็นคะแนนดิบ หาพิสัย (Range) เพื่อทราบจำนวนสูงสุด และจำนวนต่ำสุด

การเสนอข้อมูล เสนอเป็นแบบตาราง และบรรยายควบคู่กันไป

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. บรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่คานวารสารจะได้รับความรู้เกี่ยวกับการบริหารงานและบริการคานวารสารที่ควรทราบ
2. ผลของการวิเคราะห์ข้อมูล จะทำให้ทราบถึงวิธีการและปัญหาเกี่ยวกับการบริหารงานและบริการคานวารสารของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทย
3. จากข้อเสนอแนะ เชื่อว่าบรรณารักษ์ และเจ้าหน้าที่รวมทั้งผู้บริหารงานห้องสมุดจะได้แนวทางประกอบการพิจารณาแก้ไขปรับปรุง เพื่อให้การบริหารงานและบริการคานวารสารมีประสิทธิภาพดีขึ้น

งานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานและบริการคานวารสารโดยตรงนั้น ยังไม่ปรากฏ จะมีก็แต่งานวิจัยคานอื่นที่มีเรื่องราวเกี่ยวกับบริการคานวารสารบ้างเล็กน้อย ได้แก่วิทยานิพนธ์ปริญญาโท จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ของ นงลักษณ์ ไม่นายกิจ เรื่อง ปัญหาการควบคุมและการบริการทางบรรณานุกรมในประเทศไทย ซึ่งพิมพ์ในปี 2513 มีข้อความเกี่ยวกับครรชนีวารสาร สารระสังเขป รวบรวมชื่อวารสารและการแปล ซึ่งเป็นบริการคานวารสารอย่างหนึ่ง วิทยานิพนธ์ที่กล่าวนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาและรวบรวมปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับการควบคุมและการบริการทางบรรณานุกรมของประเทศไทย ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่นักศึกษาและนักคานคว่าวิจัยส่วนใหญ่ที่ต้องการใช้หนังสือ สิ่งพิมพ์ เพื่อการศึกษาและวิจัยต้องเผชิญอยู่ในปัจจุบัน และเพื่อคานคว่าหาวิธีแก้ปัญหาดังกล่าว ในคานนี้

ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจประเภทและจำนวนสิ่งพิมพ์ที่ผลิตในประเทศ ได้ศึกษาและรวบรวมรายชื่อสิ่งพิมพ์ที่เป็นเครื่องช่วยในการควบคุมทางบรรณานุกรมประเภทต่าง ๆ ได้แก่ บรรณานุกรม ครรชนี เรื่องย่อ สหบัญชร รวบรวมชื่อวารสารและการแปล รวมทั้งสำรวจการบริการทางบรรณานุกรมที่จัดทำในหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งของรัฐบาล ของสถาบัน และสมาคม

ผลของการค้นคว้าสรุปได้ว่า ปริมาณการผลิตสิ่งพิมพ์ในประเทศไทยยังมีไม่มากนัก
 ด้านการบริการทางบรรณานุกรมของห้องสมุดและหน่วยงานต่าง ๆ ได้มีการจัดทำรายชื่อ
 หนังสือใหม่ที่ห้องสมุดได้รับมากที่สุด แต่มีการรวมรายชื่อวารสารและหนังสือพิมพ์น้อยที่สุด
 ผู้วิจัยได้เสนอแนะการผลิต และเก็บสถิติสิ่งพิมพ์ การแก้ไขพระราชบัญญัติการพิมพ์
 พุทธศักราช 2484 การแก้ไขพระราชบัญญัติคุ้มครองวรรณกรรมและศิลปกรรม พุทธศักราช
 2474 การร่วมมือกันระหว่างห้องสมุดในด้านการจัดหาหนังสือของห้องสมุดประเภทเดียวกัน
 ความร่วมมือในการจัดการควบคุมทางบรรณานุกรมให้ได้ผลสมบูรณ์ ความร่วมมือ
 ระหว่างสำนักพิมพ์ โรงพิมพ์ในการผลิตหนังสือ และทำรายชื่อนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย